

НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

БЪДИ ИНФОРМИРАН !

ЗАЩИТАВАЙ ПРАВАТА СИ !

СПАЗВАЙ ЗАДЪЛЖЕНИЯТА СИ !

ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ЗА БЕЗРАБОТИЦА

2013 г.

ПОЛЕЗНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАШИТЕ КЛИЕНТИ

Какво трябва да знаем във връзка с правото на парично обезщетение за безработица ?

- Право на парично обезщетение за безработица имат лицата, за които са внесени или дължими осигурителни вноски във фонд "Безработица" най-малко 9 месеца през последните 15 месеца преди прекратяване на осигуряването, и които:
  1. имат регистрация като безработни в Агенцията по заетостта;
  2. не са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст или пенсия за ранно пенсиониране в Република България, или пенсия за старост в друга държава;
  3. не упражняват трудова дейност, за която подлежат на задължително осигуряване по чл. 4 от Кодекса за социално осигуряване.
- За придобиване право на парично обезщетение се зачита и времето:
  1. на платен и неплатен отпуск за отглеждане на дете;
  2. на платените и неплатените отпуски за временна неработоспособност и за бременност и раждане;
  3. на неплатения отпуск до 30 работни дни през една календарна година;
  4. зачетено за осигурителен стаж по законодателството на друга държава на основание на международен договор, по който Република България е страна.

Какви документи са необходими, за да се прецени правото на парично обезщетение за безработица?

- Паричното обезщетение за безработица се отпуска въз основа на заявление по образец – Приложение № 1 или № 3 към Наредбата за отпускане и изплащане на паричните обезщетения за безработица, към което се прилагат:
  - документ за регистрация като безработен от Агенцията по заетостта;
  - акт за прекратяване на правоотношението;

- документи, удостоверяващи общ и/или служебен трудов стаж, и/или осигурителен стаж, и/или стаж, зачетен на основание на международен договор в областта на социалното осигуряване, по който Република България е страна;
  - декларация за банковата сметка и копие от документ, издаден от съответната банка;
  - документ за самоличност (за справка).
- Заявлението и приложените документи се подават в териториалното поделение на Националния осигурителен институт по постоянен или настоящ адрес на лицето.

В какви срокове се изплаща паричното обезщетение за безработица?

- Изплаща се от датата на последното прекратяване на осигуряването, ако:
1. заявлението е подадено в тримесечен срок от тази дата;
  2. лицето се е регистрирало като безработно в Агенцията по заетостта в срок 7 работни дни от тази дата.
- Ако заявлението е подадено по неуважителни причини след изтичането на тримесечния срок, паричното обезщетение се изплаща от датата на заявлението за определения период, намален със закъснението.
- Ако заявлението е подадено в 3-месечен срок, а регистрацията на лицето като безработно в Агенцията по заетостта е направена след изтичане на срока от 7 работни дни по неуважителни причини, паричното обезщетение се изплаща от датата на регистрацията за определения период, намален със закъснението.

Какъв е размерът на паричното обезщетение за безработица ?

- Отпускането и изчисляването на паричните обезщетения за безработица се извършва въз основа на данните за осигурителния доход и дните в осигуряване на осигурените лица, които осигурителите представят периодично в Националната агенция за приходите и данните, декларирани в подадените от лицата документи за отпускане на паричните обезщетения.
- Дневното парично обезщетение за безработица е в размер 60 на сто от среднодневното възнаграждение или среднодневния осигурителен доход, върху който са внесени или дължими осигурителни вноски във фонд "Безработица" за последните 24 календарни месеца, предхождащи месеца на прекратяване на осигуряването, и не може да бъде по-малко от минималния дневен размер на обезщетението за безработица.
- Месечният размер на паричното обезщетение за безработица се определя, като полученият по описания по-горе ред дневен размер се умножи по броя на работните дни в месеца, за който се отнася.
- **Минималният дневен размер** на обезщетението за безработица се определя ежегодно със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване. За 2013 г. то е 7,20 лв.
- Безработните лица, чиито правоотношения са били прекратени по тяхно желание или с тяхно съгласие, или поради виновното им поведение, на основание чл. 325, т. 1 и 2, чл. 326 и 330 от Кодекса на труда, чл. 103, ал. 1, т. 1, 2 и 5, чл. 105 и 107, ал. 1, т. 1 - 4 от Закона за държавния служител, чл. 162, т. 1 и 6, чл. 163 и чл. 165, т. 2 и 3 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, чл. 245, ал. 1, т. 4, 6 и 8 от Закона за Министерството на вътрешните работи и чл. 165, ал. 1, т. 2, 3 и 5 и чл. 271, т. 2, 3 и 5 от Закона за съдебната власт или по други закони, получават минималния размер на паричното обезщетение за безработица за срок 4 месеца.

- Безработните лица, придобили право на парично обезщетение за безработица преди изтичането на три години от предходно упражняване на правото на такова обезщетение, получават минималния размер на обезщетението за срок 4 месеца.
- Лицата, наети на работа на непълно работно време в срока за изплащане на паричното обезщетение и получаващи възнаграждение по-малко от минималната работна заплата, установена за страната, имат право на обезщетение за безработица в размер 50 на сто от полагащото им се парично обезщетение за оставащия период на изплащането.
- Когато в периода от 24-те календарни месеца, от който се определя среднодневното възнаграждение или среднодневният осигурителен доход, се включва време, което се зачита за осигурителен стаж, без да се дължат осигурителни вноски, или през което лицето не е осигурено за безработица, при определяне на осигурителния доход се вземат съответно:
  1. за времето на платен и неплатен отпуск за отглеждане на дете, на неплатен отпуск за временна неработоспособност и за бременност и раждане и на неплатен отпуск до 30 работни дни през една календарна година – среднодневната минимална работна заплата, установена за страната за съответния период;
  2. за времето на платен отпуск за временна неработоспособност и за бременност и раждане – доходът, от който е определено паричното обезщетение;
  3. за времето, зачетено за осигурителен стаж по законодателството на друга държава на основание международен договор, по който Република България е страна – среднодневната минимална работна заплата, установена за страната за съответния период;
  4. за времето, през което лицето не е осигурено за безработица – среднодневната минимална работна заплата, установена за страната за съответния период.

Какви са сроковете за изплащане на паричните обезщетения за безработица ?

- Продължителността на изплащане на паричните обезщетения за безработица е според продължителността на осигурителния стаж, за период, както е показано в таблицата в дясно.
- За осигурителен стаж при определяне периода за изплащане на обезщетение се зачита трудовият стаж до 1 януари 2002 г. по Кодекса на труда или по специални закони и времето след тази дата, през което лицата са осигурени за безработица.

Осигурителен стаж (години)	Период за изплащане на обезщетението (месеци)
до 3	4
от 3 до 5	6
от 5 до 10	8
от 10 до 15	9
от 15 до 20	10
от 20 до 25	11
над 25	12

Как се изплащат паричните обезщетения за безработица?

- Паричните обезщетения за безработица се изплащат ежемесечно през месеца, следващ този, за който се дължат.
- Изплащат се от Националния осигурителен институт на правоимащите лица по декларирана от тях лична разплащателна или спестовна безсрочна банкова сметка. НОИ превежда на всяка банка до 15-о число на месеца общата сума на паричните обезщетения за всички правоимащи лица, които банката разпределя по съответните сметки.

Кога се спира изплащането на паричните обезщетения за безработица ?

- Изплащането на паричното обезщетение за безработица се спира за периода, през който лицето получава обезщетение за временна неработоспособност или обезщетение за оставане без работа на основание чл. 222, ал. 1 от Кодекса на труда, чл. 106, ал. 2 и чл. 107, ал. 3 от Закона за държавния служител и чл. 58, ал. 3 от Закона за висшето образование.
- Безработният е длъжен да декларира пред съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт настъпването и отпадането на тези обстоятелствата в срок до 7 работни дни.
- Изплащането се възобновява от деня на отпадане на основанията за спиране за оставащия към датата на спиране период.
- Длъжностните лица, на които е възложено ръководството на осигуряването за безработица, или друго длъжностно лице, определено от ръководителя на териториалното поделение на НОИ, спират с разпореждане изплащането на обезщетенията за безработица, когато са представени доказателства, които могат да доведат до издаване на разпореждане за отказ или прекратяване изплащането на обезщетението.

В кои случаи се прекратява изплащането на обезщетения за безработица ?

- Изплащането на паричното обезщетение за безработица се прекратява при:
  1. започване на трудова дейност, за която лицето подлежи на задължително осигуряване по чл. 4 от Кодекса за социално осигуряване;
  2. прекратяване на регистрацията от Агенцията по заетостта;
  3. придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст или пенсия за ранно пенсиониране в Република България, или пенсия за старост в друга държава;
  4. смърт на безработния.
- Лицето е длъжно да декларира пред съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт за настъпването на обстоятелствата по горните т. 1, 2 и 3 в срок до 7 дни.
- Ако по време на получаване на паричното обезщетение лицето започне да упражнява дейност – основание за задължително осигуряване по чл. 4 от КСО, която бъде преустановена след по-малко от 9 месеца, изплащането на паричното обезщетение се възстановява за оставащия към датата на прекратяването период, ако регистрацията на лицето в Агенцията по заетостта е направена в срок 7 работни дни от прекратяване на трудовата дейност. Ако регистрацията е направена след този срок по неуважителни причини, изплащането на паричното обезщетение се възстановява от датата на новата регистрация за оставащия към датата на прекратяването период, намален със закъснението.

Възстановява ли се добросъвестно получено парично обезщетение за безработица ?

- Изплатените парични обезщетения за безработица се възстановяват от лицата, чието уволнение е отменено като незаконно, за периода на полученото обезщетение по чл. 225, ал. 1 от Кодекса на труда, чл. 104, ал. 1 от Закона за държавния служител, чл. 172, ал. 1 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, чл. 254 от Закона за Министерството на вътрешните работи и чл. 226 от Закона за съдебната власт.

- В 7-дневен срок от изплащане на обезщетенията при незаконно уволнение осигурителят е длъжен да представи копия от съдебното решение и платежните документи в съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт.
- Изплатените парични обезщетения за безработица се възстановяват от лицата за периода, за който им е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст или пенсия за ранно пенсиониране, и за периода, през който са получавали парично обезщетение за временна неработоспособност, за бременност и раждане или обезщетение за оставане без работа, определено съгласно нормативен акт.
- За възстановяване на горните суми длъжностното лице, на което е възложено ръководството на осигуряването за безработица в териториалното поделение на Националния осигурителен институт, издава разпореждане, което подлежи на принудително изпълнение по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.
- Лицата, на които осигурителят е изплатил обезщетение за незаконно уволнение, нямат право на парично обезщетение за безработица до пълното възстановяване на дължимите суми, с изключение на случаите, в които тези суми могат да бъдат прихванати от отпуснатото парично обезщетение за безработица.

Какъв е редът за отпускане, изплащане, изменение, спиране и прекратяване на паричните обезщетения за безработица ?

- Паричните обезщетения за безработица се отпускат, изменят, отказват, спират, прекратяват, възобновяват и възстановяват с разпореждане на длъжностното лице, на което е възложено ръководството на осигуряването за безработица или друго длъжностно лице, определено от ръководителя на териториалното поделение на Националния осигурителен институт. Длъжностното лице се произнася в 14-дневен срок от подаването на заявлението или от настъпването на съответните обстоятелства.
- Влязлото в сила разпореждане може да се измени или отмени от органа, който го е издал, когато:
  1. са представени нови документи или доказателства, които имат значение за определяне правото, размера и периода на паричното обезщетение за безработица;
  2. паричното обезщетение за безработица е неправилно отпуснато или неправилно е отказано отпускането му.
- Длъжностното лице издава разпореждане за възстановяване на неоснователно изплатените обезщетения за безработица. Дължимите суми по разпорежданията могат да се прихващат от вземания на лицата от държавното обществено осигуряване по реда на чл. 114, ал. 4 и подлежат на принудително изпълнение по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

*****

***За повече информация използвайте специализираните секции в Интернет страницата на
Националния осигурителен институт,
или се обърнете към съответното териториално поделение на НОИ.***

2013 г.